

MEINE AEG

Usust nägemiseni.

Uju mõiste all saadakse sageli aru hoopis midagi muud, kuid mitte seda, mis see sõna tõelises mõttes tahab ütelda. Harilikus kõnes tõlgitakse uskuma oletamaga, arvamaga. Nii üteldakse: „Ma usun, asi on nii ja nii, aga ma ei või seda ka kindlasti ütelda.“ See aga ei ole selle sõna oline mõte. Uskuma tähendab seda tõeks pidama, mis meile kellegi poolt tõena räägitud, ilma et me oleksime seda ise näinud või kuulnud. Tõelik usk tõrjub iga kahtluse. Me usume ajaloo aruannete põhjal vanaaja juurte riikide ja tähtsate isikute olemasolu ilma vähemagi kahtluse avaldamata ajalooteaduse töepärasuse kohta. Me usume oma kaasaegsete seletusi maailmajagude kohta, kus me veel ise pole käinud.

Tunnetus, mis me sellest usust annutame, erineb teadmiseft selles, et me pole ise näinud, vaid nägija on seda meile seletanud. Kui nägija annab meile töepärase seletuse kõigest sellest, mis ta läbi elanud, näinud ja kuulnud, siis saame sellest kindla tunnetuse. Mida töepärasem ja usaldatavam on seletaja, seda juurem on tema autoriteet, j. t. tema usutatavus.

Ust Jumalasse on jamane kui ust inimese sõnasse, ust autoriteedisse — mitte paljalt arvamise või oletamine. Jumal on meile suurim autoriteet. Ta teab kõik ja on õiglane. Tema juures ei ole eefimust, walet ega teadmatust. Ta on annud oma sõna ja Poja ilmutamise läbi ületamatud rikkused tarkuses ja tunnetuses. Piibli kirjutajad on Piha Waimu juhtimisel Jumala mõttest meile ules kirjutanud. „Kui Jumal ennemuiste mitu korda ja mitmel kombel wanematele prohveti läbi on rääkinud, siis on tema neil wiimseil päewil meile rääkinud Poja läbi.“ Jumala tunnistus on aastatuhandete kestel osutunud tõeks ja puhtaks. Wähimatti eefimust ega wasturääkimust ei saa ette tulla. Veel ükski pole juutnud Jeesuse sõnu: „Sinu sõna on tõde,“ ümber liikata. See ei kõiguta ka usku, et Jumal on meile saladusi ilmutanud, mis meile tumedad ja arusaamatud. Ust Jumala Sõnasse on küllalt põhjendatud ja tõrjub ära igasuguse kahtluse. Seepärast pole mingit põhjust usumatuseks. Langus Jumalast ja uskmatus pole weenwa tunnetuse tulemus, waid harilikult pikajalijse waimse arenguproffessi lõpp, efile kutsutud ja edendatud usumwaenulise ümbruskonna mõjust ja

uskmatu teaduse pealetungist. Kriitika usu üle mõetakse meeleldi tõena. Sealjuures aga ei mõeta endale aega, et seda wastuwäidet nurida ja usuga põhjalikult tuttawaiks jaada. Pole üldse olemas olulist wastukäinust teadmise ja usu wahel.

Seesama Jumal, kes usu annab, on ka tarkadele tarkuse annud. Ta ei saa ju iseenelele wastu rääkida. Wasturääkimused, mis ette tuuakse, wõiwad olla ainult näilised. Olgu siis, et kiri on walesti seletatud või teaduslik tunnetus on eba-kindel ja kaheldaw.

Ust tegeleb Jumalaga ise. Seft kes tahab tulla Jumala juure, see peab uskuma, et ta on olemas. Jumala nägematut olemist, tema igawest wäge ja kõikwõimjust saame tõeks wõtta nähtawa loomingu kaudu. Oma wägewa sõna abil Jumal kutsus efile taewa ja maa, ja oma juure tarkusega jäädis ta maa inimesele eluasemeks. „Uju läbi mõistame meie, et maailm Jumala sõna läbi on walmistatud, et see, mis nähaiks, on saanud neist, mis ei nähta.“ Üle filosoofia tõekspidamiste ja arwamiste on piibli loomisaruanne. Ust ei kahtle ka tulevase kohtu üle, millega Jumal hääd tafub ja halba karistab. Nii tõesti kui Jumal on tõsine ja õiglane, annab ta kord palga ja karistuse. See Jumala nõu on ewangeeliumis ilmutatud ja seda saab kuulutatud kogu maailmale. Kes kohut usub, elab ka sääraft elu, et ta wõib oma Jumalale wastu minna. Kui keegi tahab reifile minna, ja temale finnitataiks usutawalt, et talle juhtub teel õnnetus, siis ta õnnetuseft hoidumiseks loobub reifist või lähed teist teed. Kes Jumalat usub, peab ka tema käsud.

Ujutunnetus on ümberlükkamatult kindel; ta on muutumatu ja igawene. See ei saa muutuda kultuuri ja teaduse edujammudega. Jumal ei wõi ju eneselele wastu rääkida, et ta täna midagi ilmutaks, mis homme oleks eba-kindel ja wale. Teaduslik tunnetus, päewakohased arwamused wõiwad muuttuda nagu mood. Ust aga jääb alati ühesuguseks. Usklikule awanewad suurimad teadmismäärtused, seft ta ammutab Jumala ilmutuseft, mis niiwõrd juurem on, kui Jumal inimeseft suurem on. Ust on tee eesmärgile! Ust saab kord nägemiseks, kui me wõime Jumalat palgest palgesse näha. Jeesus ütles kord: „Kui ja usufiid, jaahfid sina Jumala au näha.“ Na seda saawad usklikud läbi elama.

W. S.

Saanel: Lennut eefimas tormis ja pilwedes. —

Samuti otfib inimkond wäljapääsu waimlikest segadusist ja ainelisist raskusist.

Meie Aeg

4. aastakäit.

Pidage aega tallits!

Nr. 10.

Kultuuri edu ja inimeste õnn.

Meie kõik tunneme, et elame eraforraalsel ajal: võimsate pingutuste ja vastolude ajal. Ühelt imetletakse viimase aastakümne kõiki edusamme. Vaimuvõitluses on karastatud jõude ja igalpool kiidetakse teaduse ja tehnika uuemaid saavutusi. Ja siiski, kas meie ikkagi ei saa teadlikuks sellest, et kõik need saavutused pole teinud meid õnnelikuks? Vastusoks: inimkond kannatab praegu nende tekkivate olufordade all; meeli liigutavad hädalised küsimused ja praegusaja juhtivad mehed tegutsevad võimsate probleemidega.

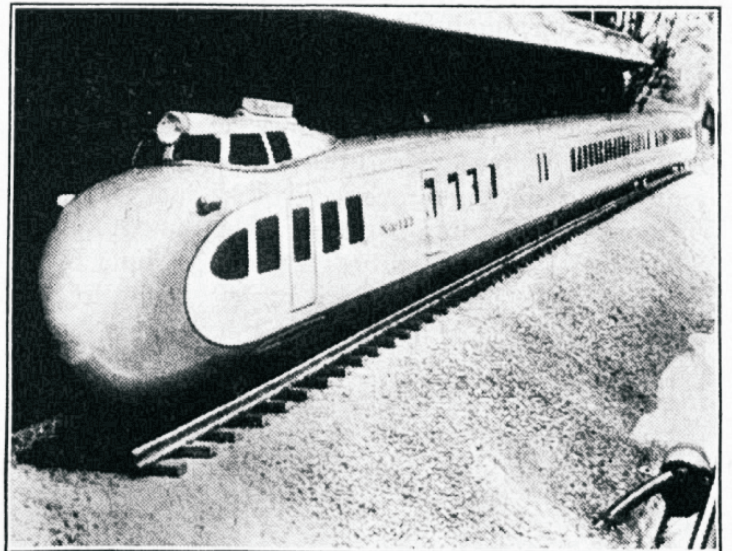
Looja tahe on määranud inimese kultuuritööle. Inimene pidi tegema maa omale alluvaks ja hoidma temale usaldatud vara. Tema pidi valitsema loomise alamaid olevusi ja tundma rõõmu loomisest, korraldamisest ja kujundamisest. Jumala soov ja tahe oli, et inimene pidi tundma rõõmu kõigest oma tööst, see ei pidanud olema temale koormaks, vaid rõõmuks.

Kuid patulangemise läbi läks kõik teisiti — lõhe läks läbi kogu loomise. Sibuvitsju ja ohakaid ei kasvata ainult põllumehe põld, vaid ka kultuuritöö põld. Meie taga on aastatuhandetepikkune arenemisaeg ja vaadates meie ajale, mäletame prohvetlikku ütelist, mis on kirjutatud 1. Moosese 9, 27: „Jumal avatagu Zeeweti“. Maailmavalitus läks 2470 aasta eest babiloonlastelt üle jeewetilistele perlastele, kreeklastele ja roomlastele. Sellest ajast peale peavad end laiali laotama Zeeweti järeltulijad. Milline vahe egiptlaste ja assüürlaste vana kultuurimaailma vahel, kellede ajalooline ja kultuuriline arenemine oli piiritletud kitsa ruumiga!

Ameerika ülesleidmisest saadik võime panna tähele Zeeweti tungimist avarasse ruumi: maa peale, maa alla, weepinnale, wee alla ja õhku, — põhjanabale ja lõunanabale! Inimkond on saavutanud suurt; leidusi iiksteise järele: masinad, aur, wefi, elektrijõud, kõik pandi inimkonna teenistusse ja kui meie-aja lapsed, arvestame meie nende asjadega ja ei teaks mis meiega juhtuks, kui ühel päeval korraga neid enam ei oleks. Ja siiski kerkib küsimus:

„On need asjad meid tõesti õnnelikuks teinud?“
Kas oleme õnnelikumad kui meie esivanemad?

Kõigile arenemistele vaimlilisel ja tehnilisel alal jaagu kohane au — aga tähelepanelikule vaatlejale näib siiski, nagu püüaks kõige hea waenlane anda praegusele kultuurile oma tundemärki. Täna seisame jumalatahtelise ja deemonliku mõju piiril. Selle juures peame tahtmata kõnelema nähtest, mis

Röödfaim waguniitrong.

praegu põhjustab nii palju wiletust — masinast. Alfred Wein kirjutab tabavalt oma raamatus „Die Stadt in den Wolken“ („Linn pilvedes“), lk. 46, 47:

„Kogu ajajärgu tegelikult ja oluliselt saavutuseks on masin. Tema suurteks võiks nimetada jeda, mis põhjalikult on uuendanud maailmapildi. Ja meist on täiesti eemal tahe alandada või eitada jeda võimsat edusammu selle juures tähenduses. See leidus tema määratus ulatuses oleks võinud olla õnnistuseks, kuid puht materialistliku mehhaniseerimise mõju all, milles igauks püüdis võimalikult palju saada teise kulul „enejealalhoiust“, muutus õnnistus needuseks... Meie unustasime, et

toodang on inimese jaoks, aga mitte inimesed toodangu jaoks. Meie oleme saanud hiiglaste orjateks, keda on sünnitanud meie enese loomisjõud."

Kui inimkond praegu kannatab teatavate majandusringide toore isekuse all, kui mitmed miljonnid inimesed on jäänud tööta masina läbi! Endine saksa välisminister Curtius ütles oma Genfis peetud tuntuks kõnes: „Keegi ei tohi pettuda selle üle, et väriseb maa, millele on ehitatud meie praeguse majandus- ja rahandusüsteemi ning kultuuri ehitus."

Sellele hädale seltsib veel teine, mis on vaimlises alal, ja see on meie kultuuri „hingeline tihjus" ja „jumalatusimine". Mida enam inimene seati masina juure ja mida enam ta pidi töötama jooksva lindi ääres, seda enam muutus ta ise masinaks. Kaduma läks rööm loomisest ja kujundamisest ja Jumalast äraolenemise teadvus. Inimeselt rööviti kõige parem: vaim, ja seega elu Jumalast! Ja kui praegu tuhanded effivad ja ütlevad: „Jumalat pole olemas", siis ei taha meie minna mööda selle voolu järgivamaist põhjustest. Sohm kirjutab tabavalt oma „Kirikuajaloos", lk. 216, 217:

„Kus on saanud alguse materialismi õpetus? Just haritud seisuse astme ringides. Kus kõige pealetungivamalt jutlustatakse ateismi, nii warjatult kui warjamatult? Just haritute ja jõukade ringides. Ust ainesse ja aatomitesse on tõrjunud välja usu elavasse Jumalasse, ja uus ewangeelium eneselunastamisest resignatsioonini ja enesehävituse läbi leiab just praeguse kultuurikandjate seas enam jagu kuulajaid, kui igivana ja fiiski igawesti noor ewangeelium Teesuse Kristuse läbi lunastamisest. Meie keskel on uskmatust kaswanud juureks... Shukene kate lahutab meid tulijest kiristikust ja waimud, keda meie ise kutsunud, töötawad meie hukkumise kallal."

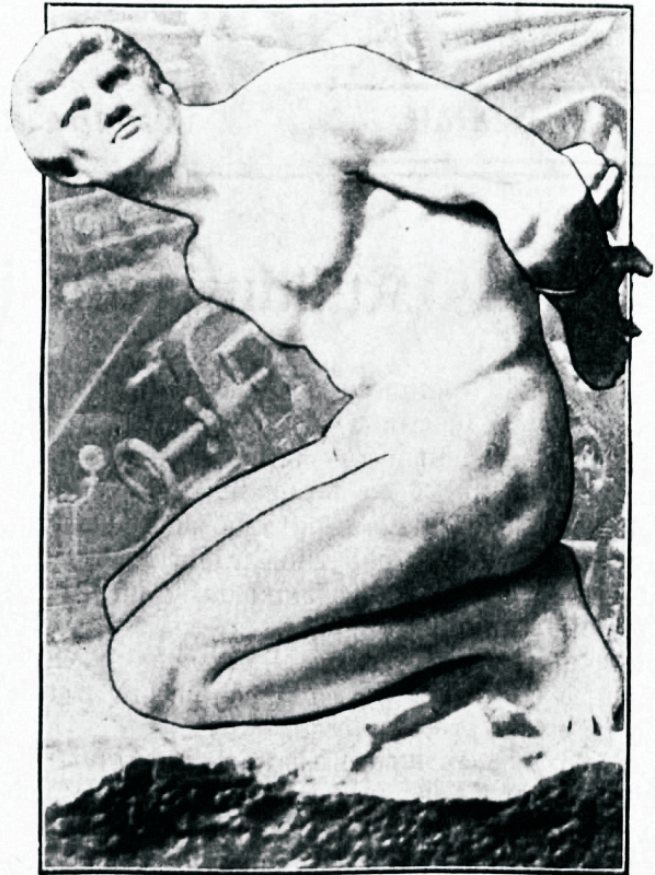
Seal aga, kus ikka enam kasvab hingeline tihjus ja jumalatusimine, ei leia meie ühel päewal kultuuri, waid weel enam nõrgendatud tsivilisatsioonil!

Saridus ilma Jumalata ei suuda õilistada inimest. Ta on jäänud tooreks, omakasupüüdjaks ja õiglusetuks. Sulmid kuritööd hoiawad kogu maailma teatud hirmu all ja ükski ei wõi mureta olla oma elu kohta.

Kas see olukord ei tuleta meile kiilalt selgesti meelde sõnu Paul 2, 1—3: „Mispärast jooksewad paganad murdu koku ja rahwas mõtlewad tühja? Miks maailma kuningad seisawad vastu ja würestid peawad nõu ühtlasi Jehoowa ja tema wõitud mehe vastu (ja räägiwad): Et kiskugem katti nende jutad, ja wisakem enestest ära nende kõied!" Kui paljud tuhanded hakkawad praegu vastu Jumalale, Kristusele ja tema sõnale ja arwawad, et nad usuiliste sidemeteta tulewad elust paremini läbi.

Kas Teeweti järeltulijaid ei taba praegu sama süü, mis kord tabas Semi järeltulijaid, kus Jumal lasseb neile ütelda: „Sest mu rahwas on kahe wõrra

kurja teinud: mind, eluwee allika, on nemad maha jätnud, et nemad enestele kaewusid kaewawad, kaewusid, mis kattised ja wett ei pea." Jer. 2, 13. Elaw allikas on jäetud maha ja rahuldutakse kattiste kaewudega, mis aga ei wõi anda wett! Kuna

Inimene on saanud masinhiiglaste orjaks.

ei taheta omada Jumalat, muretsetakse ebajumalad ja arwatakse näiteks, et riidest ahw autos wõib aidata ja kaitsta enam kui elaw Jumal.

Ja sel ajal, kui wabastatakse end Jumalast, minnakse sama teed mööda, mida mööda läksid wanaaja paganlikud rahwad. Kui tabawalt wõib meie päewade kohta tarwitada ettekuulutusõnu Jer. 47, 10—15, mis kirjutati wana Paabeli üle. Samad põhjused toowad enamasti ka sama mõju ja nii loeme meie sealt, et tarkus ja tundmine on effitanud Paabeli wägewaid nii, et nad arwafid, et nendesarnaseid ei saa kunagi olemas. Oma noorest põlwest peale on nad wäsitanud end lausumistega ja nõidumistega ja paljude nõupidamistega on see muutunud neile tülikaks; nende taewatundjad ja tähti waatajad püüdsid noorkuu järele teha kindlaks, kust ajalugu peab neid tabama; aga nemad sarnanesid kõrtele, mis häwitatakse tule läbi. Kas praegu pole tuhandetele astroloogia kõige kõrgemaks teaduseks ja horoskoop suurimaks ilmutuseks — ja fiiski ei suuda see näiw teadus peasta maailma.

Enn otstib inimsüüdant. Issanda sõna ütleb meile: „Oh, et sa oleksid mu käsufid tähele pan-

nud! Siis oleks su rahu olnud kui jõgi ja su õigus kui mere lained." Jes. 48, 18. Siin on meile näidatud tee õnnele ja rahule. Kooskõlas Jumalaga leiame rahu, õnne ja edu; ebakooskõlas temaga on meie osaks õnnetus ja ebarahu. Jeesus Kristus tuli siia maailma, et näidata teed Jumala isanduse juure ja et vabastada meid kurja võimust oma kannatuse ja surma läbi. Siis on lauliku manitsus täiesti õigustatud, kui ta ütleb: „Seepärast, teie kuningad, ajage oma asju targaste, teie maailma kohtumõistjad, laske endid noomida. Teenige Jehoovat kartusega ja olge väga rõõmsad värise misega!“ Paul 2, 10. 11. Minult sel viisil võib rahvastele ja ühiskondadele saada osaks abi — ainult sel teel tuleb õige inimõnn!

M. Buich.

On veel väärtusel piisi?

Mis mõistetakse piisiva väärtuse all? Saab kullal ja hõbedal, diamantidel ja pärleil olla piisiv väärtus? On nendel piisiva väärtuse tänuks mõiste? Paistab nii, sest peaaegu kõik inimesed piinuvad selle poole, et saada teatav väärtus oma kätte. Piisiva väärtuse mõiste on see, et temal on maksuvus nii headel kui halvadel aegadel, nii heas kui halvast majandusolukorras, sõja ja rahu ajal, elus ja surmas. Sellest seisukohtast võime piisivat väärtust hinnata ja tunnustada.

Praegu on küsimus: On veel väärtusel piisi? Nii mõnigi on selle küsimuse esitanud ja püüdnud sellele vastata. Mõned on seda teinud meelega, kui on kaotanud oma varanduse või osa sellest. Aga ühiskond, olgu rikas või vaene, ja iga rahvas puudutab see küsimus. Näiteks olgu toodud inflatsiooniga aeg. Raha väärtus langeb päev-päevaga. Koostakse torni igasugustele väärtusjadele. Aga üks tahab oma raha eest veel midagi saada, kas toiduaineid, riideid, ehteid, mööblit või muud sellejarnast. Peaasi on: rahast lahti saada ja selle eest midagi omandada, mille väärtus piisib. Raha peale on loodetud, teda on usaldatud, kuid ta on oma väärtuse kaotanud. Tugi, mis pidi nii mõnelgi olema, võib-olla tema vanaduses, on nüüd kadunud ja lootus otsas. Paljud, kes julgelt tulevikku vaatasid, on julgujeta ja lootusetu, argus ja kartus närib nende südant ja ajab neid meelega, isegi surma.

Tänapäev tõuseb jällegi paljudel ahastav küsimus: On veel väärtusel piisi? Usaldati välisraha väärtust, näiteks dollari oma. Lepingud sõlmiti dollari või kulla alusel, raha hoiti dewiisides (välisrahvas). Kuid milline pettumus, kui Inglismaa kullaaluselt loobus ja Ameerika varsti jama tegi, samuti teisi riike jama teed käis ja lõppudelõpuks on kõik sunnitud seda tegema majandusliku suhtumise tõttu. Kus on siis veel väärtuse piisivus? Jällegi paljud, kelle peaeesmärk olnud kasu

ja rikkaks saamine, annavad raha kätte ja kühjavad ajaväärtusi selles lootuses, et seega midagi kindlat, täiesti piisiväärtuslist vara omaks nimetada. Aga kas ainealine vara on õnnistuseks ja hoiab alal oma väärtuse? Kas võib sellele usaldada ja siit peale julgelt ja kindlalt tulevikku vaadata? Kas võib öelda nagu Wittschel omas luuletuses: „Ma olen rahu, tulgu mis tuleb“?

Kust tuleb see, et inimesed nii torni jooksevad ajaväärtustele? See on jeesmine rahutus, kartus kahju eest, närvilisus, nagu see olemisviisile omane ja kriisiajal eriti tugevasti esile tuleb. Puudub kindel seisukoht, kindlale alusele tugene mine. See rahutus sai alguse juba kuuksil, kui puruses usaldus ligimese, kaasinimese, rahva, kogu inimsoo vastu ja usk Jumalasse hakkas vaibuma. Schiller ütleb: „Kõik kõigub kus puudub usk.“ Jäi järele ainult veel välispidi ilmnemine inimese „mina“. Seesmiselt rahutu, nälgine ja janune, piinab ta end täita ainelisest asjust. Kui mõtetu on südant kõita ajaväärtustega, mis on muutuvad vormilt ja väärtuselt.

Suuremate aineliste kahjude ärahoidmiseks on paljud pöördunud waimsete alade poole, järgides seda mõtet: Mis ma waimset oman, seda ei saa mult keegi võtta. Nii kuulub nende aeg, töö, raha ja vara ainuüksi mitmekesiste teadmiste kühjamiseks. Kõik nende mõtlemine on sellele suunatud ja nende eluviisid on sellega tihedalt seotud. Nad ei tunne hädaohu, milles nad seisavad, et kaotavad praktilise elu ja kõrgema, tähtsama eesmärgi mõtte ja seega on hoolimata juurest teadmiste rikkusest „wilets ja armetu, vaene, pime ja alasti.“ Kas

Kallisväärtustest koostatud ehted ja aumärgid, mis piisivalt väärtuselt peetakse.

te suudate elutormile ja praegusele kriisile eduga vastu seista? Kas te saate oma eesmärgi kätte, tõesti midagi piisivat omandada? On „Jumala rahu, mis üle on kui kõik mõistus“ teie oman-

dus? On teil järeast püsiwäärtuslikku wara, mis üle aegade küübib?

On siis see tormamine niisuguste warade peale, mis on ühtlasi kadunud ja seega ainult teatava wäärtusega teatava aja jaoks, ülim eesmärk? Jääb jeesmine rahutus, mis wahete-wahel küll uinub, kuid kõige wähema isiklike wõi üldise kriisi puhul uuesti ärkab ja sündiwa jõuga teed murrab ja asjaomast nagu abitud tüürita laewa heidab süa ja sinna? Kartuses ja hirmus tulewiku pärast ei tunne nad aja tõsidust, milles nad elawad, ega elu tähendust. Nad ei näe asja süu, waid ainult wälist, peawad seda tõsioluks ja jooksewad tormi kaduwale õnnele ja hukkuwale wäärtusele. Warem wõi hiljem peawad nad teadma, et kõik nende püüde, nende juur waew ja mure on olnud asjata, üks tuuletallamine, walesti toimitud tegu.

See on looduseseadus, et kuidas küll, nõnda lõikus. Wastawalt taimede kaswab wili. Otskui hea puu kannab head wilja ja paha puu paha wilja, nii saab materjaalne küll ja meel sünnitada ainult materjaalset, kaduwat. Minult täiesti püsiwäärtuslikust küllwist kaswab püsiwäärtuslik taim ja wili.

Kui küsitakse püsiwa wäärtuse järele, mis iga-vesti kestab, ja kui ise tahetakse jäädaw olla, siis peab enesesse süüwenema, enesesse waatama ja ennaast tundma. Esimene eesmärk oleks: Seita südamest ära see, mis sinna ei kuulu — kurjad mõtted, usaldamatus, uskmatus, mis asjaomasele endale ja tema ümbrusele kahju teeb ja rahu rööwib. Seejärele hari uus süda, küllwa õiguist ja usku, siis on selle wiljaks armastus ja püsiw wäärtus. Usalda Jeesust, ainukest wahemeeist, „kelle süste kõik tarkuse ja tundmise warandused warjule pandud“, ta aitab sul kõik korda minna, sest tema wõimjus on nõrkades wõimas. Wõta tema igawene, muutmatu sõna eneses wastu, hoolitse ja hoiu seda omas südamas ja talita selle järele, siis saab sul olema warandus taewas. Seesmine rahu ja rõõm wõtawad sinu aset. Küsimust: Kus on püsiw wäärtus? lahendab rõõmustaw wastus: Kristuses ja tema sõnas ja tema armu läbi ka minus.

Wõitle selle täiusliku wäärtuse pärast, mis iialgi ei lange, siis leiad ja tee igawesse, püsiwäärtuslisse Jumala riiki.

G. Gf.

Meie päewade ime.

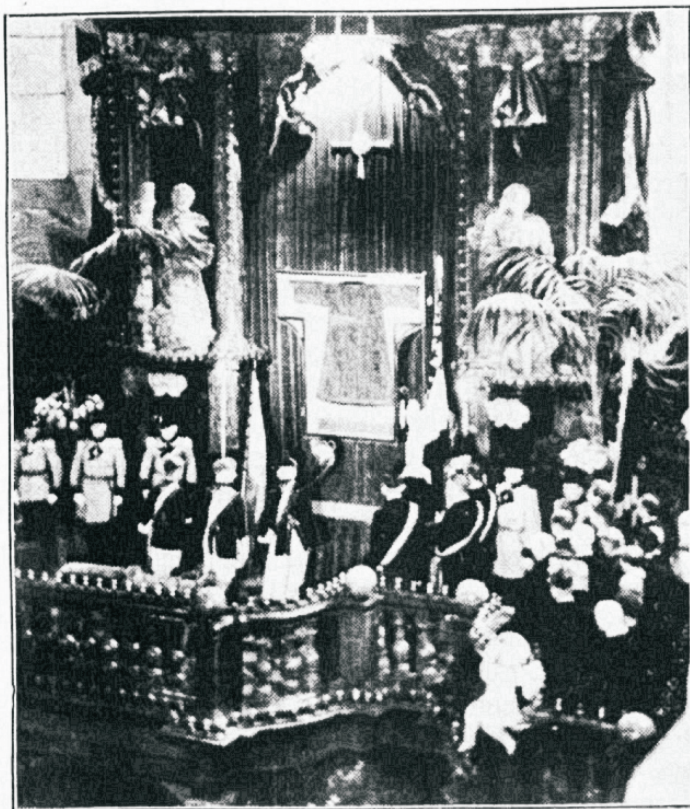
Rooma katoliku kirik Saksjamaal ühenduses Püha Tooliga Roomas on jälle Trier'is wälja pannud legendaarse nõndanimetatud „Kristuse õmblemata kuue“. Rooma kirik õpetab, ja rahwas usub ka seda, et selles kuues asub imetegew ja parandaw jõud. Nagu pilkeks moodjale haridusele woolab hiigel-rahwamaas Trier'i, igast Saksjamaa äärest,

et waadelda ja imetella ning palweldada püha relikwiat. Usurändajate arw ületab juba miljoneid. Nende hulgas on ka palju uudishimulikke ja turiste, kuid suurem osa läheb Trier'i, et otsida eneste kannatusete kergendust ja hinge hädadele rahuldust. Ka see toimub tänapäew Saksjamaal, Euroopa kultuuri keskkohtas, kus moodne täwiliatsioon on saawatunud oma kõrguspunkti. Omal ajal suurustas modernism, et ta häwitawat ebaisu, jah, isegi usu ja pühakirja asetawat ta palju parema ja arenenud mõistusele kohasema õpetusega. Suured leiurid, insenerid ja tehnikud töötasid elu ja töö olufordi niisugusel mõõdul ratsionaliseerida ja parandada, et kaduwat iga raskus. Elu olewat mõnis, kerge, huwitaw ja meeldiw. Elu mõistatused olewat lahendatud, walgustatud moodne inimene istuwat täie kausi ääres ja maitawat eluhüwefid ning ei kurtawat Jumala ega kuradi üle. Temale ei olewat mingisugust waimulikku kinnitamisest waja, sest walgustatud inimene on tugew oma mõistuses ning kindel omas tahtes. Elu olufordid olewat sel mõõdul kindlustatud ja stabiliseeritud, et ei olewat enam waja palwetamisest ja jumalauksaldust; kõik olewat enesest mõistetaw; kõike wõiwat inimene oma mõistuse ja oma jõuga saawatuda ning temal ei pruugi enam ühtegi imet oodata. Kuna rooma-katoliku kiriku imetegewad relikwiad ja pühad pildid on osa sellest kiriku elust, siis mõtlejad ja ootasid paljud, et moodne walgustuse ajajärk purustab katoliku kiriku hoone. Tähtsamaid 19. sajandi teoloogid Karl Hase kirjutab oma laialt tuntud teoses „Handbuch der protestantischen Polemik gegen die römisch-katholische Kirche“, et wabaduse woolud ja selgem usuline haridus purustawad katoliku alused.

Kuidas on aga tõeliselt? Kõikjal näeme otse wastupidist. Trier'i kirikus wäljapandud Kristuse õmblemata kuuega ütleb Rooma-katoliku kirik modernistidele selgesti ja arusaadawalt, et nad on kibedasti pettunud eneste otustes, et ratsionalismi teooriad ei ole suutnud purustada Rooma kiriku ehitust. Rooma kädliigutusele järgnewad miljoniid. Mitte see Kristuse õmblemata kuue ei ole meie päewade ime, kuid küll aga hiigel-usurändajate wool, kes woolab Trier'i, et alandada eneste põlwi ja südamid selle lihtsa halli riidetüki ees. Need usurändajad ei tule Aasiast ega Aafrikast, maid Saksjamaalt ja teistest Euroopa riikidest. Kuidas on see wõimalik? Millega on see seletatav?

Need sündmused näitawad meile, et ka moodne kultuur ei ole suutnud häwitada inimese hingeist mitteratsionaalseid elemente. Jah tõesti, tänapäew ärkab moodjast inimeses wadjadus imeliku, müstilise ja ülliloomuliku järgi. Neid kaldumusi mõistab hästi rahuldada katoliku kirik. Tema teab, mis on loomulikul inimesel meelt mõõda. Rahuldada rahwahulga usulisi kaldumusi on katoliku kiriku a, b, c, siin on otstawat katoliku kiriku

suur mõju. Pimedas massis usuline tung ei küsi palju jumaliku tõe ja usulise selguse järgi, vaid ta igatseb mingi nähtava ja katsutava järgi ning rahuldub ka ebajumalaga. Prohvet Jeesaaja kujutab rahwamassi religioositeeti järgmiste sõnadega: „Kes valmistab jumala ja walab kuu, mis kuhugi ei kõlba? Waata, kõik tema seltsimehed peavad häbisest jaama, ja sepad ise on inimesed; tulgu need kõik kofku ja seisku, need peavad hirmuma, ja häbisest jaama ühtlasi. Üks taob rauda pihhtidega ja teeb seda kuumaks süitega ja valmistab seda

Kristuse õmblemata kuub, mis Trieri kirikus väljapandud.

haamritega, ja teeb tööd seal kallal oma tugewa käsiwarrega; temal on ka nälg, et ta rammutumaks läheb; ta ei joo wett, ja wõib ära. Puusepp mõeldab nõõriga, ta märgib seda ära kriidiga, ja liitkab seda hõõmlitega siledaks, ja märgib seda sirkliga, ja teeb seda kui mehe näoks, otsekui ilusaks inimeseks, et see peab kofjas seisma. Ta raiub enesele seepidripuid ja wõtab küpressi ja tamme, ja walitseb enesele kõwa jugu puu metja puude seast; ta istutab wahtrapuu ja wihm kasvatab seda. Ja see sünnib küll inimesele süüteks, ja tema wõtab neist, ja paiskab ennast, ta kütab ka ja küpsatab leiba; siiski teeb ta sest jumala ja kummardab selle ette, ta teeb sest niferdatud kuu, ja heidab selle ette põlwili maha. Poole seda põletab ta tulega, teise poole pealt sööb ta liha, küpsatab praadi ja sööb kõhu täis, paistab ennast ka ja ütleb: Sea küll, ma olen ennast paistnud, ma olen tulust näinud. Ja mis sest puust üle jääb, seda teeb ta jumalaks,

omaks niferdatud kuuks, heidab tema ette põlwili maha ja kummardab ja palub teda, ja ütleb: Päästa mind, sest sina oled mu jumal.“ (44, 10—17.)

Ja otse nõnda on see ka tänapäew. Kui parem tõendus on Trier'is väljapandud Kristuse õmblemata kuub. Kas on see tõesti Kristuse kuub, millest sõdurid ei jaganud, vaid mille üle nad heitsid liisku. Joh. 19, 23. Ei! Mingil tingimusel. Pääle selle kuue Trier'is on katoliku kiriku garde-roobis veel 20 jarnast Kristuse kuube.

Selle Kristuse õmblemata kuue ümber keerleb mitmesuguseid legende. Maria olewat selle valmistanud, kui Jeesus olewat veel piisike poisike olnud ja see kuub olewat ühes poisikesega kaswanud ja juureks saanud. Pärast Kristuse surma olewat kuningas Herodes selle kellelegi juudile kinkinud, kuid juut, mitte juutes were plekke wälja pesta, olewat see merre heitnud, kus siis walaskala olewat alla neelanud. Pärast pikemat aega olewat Trier'i kuniinga Sigel'i poeg Arendel Jeruusalemma sõitnud, et jääb kofida ilusat kuningatari Breidi't. Teel olewat tema laew hukkunud, kuid Arendel wijatunud imelikul kombel kaldale. Siin wõtnud teda keegi kalamees wastu. Püüdnud sundinud teda kalamehe juure poisiks jääma. Ühel päewal püüdnud mõlemad walaskala, selle kõhus ajunud see imekuub. Arendal omandanud selle kuue oma pere-mehelt 30 guldna eest ja hakanud seda kandma. See kuub teinud Arendeli kangelaseks; ta olnud haawamatu ja wõitmatu; teinud kangelastegusid piha haura juures ning omandanud selle läbi loodeatud ilusa kuninganna Breidi ja Jeruusalemma kuniinga krooni. Siis ühe ingli käjul kuulus Arendel „kangelane hallkuub“ — nii nimetati teda kuue pärast, mida ta kandis, läinud oma naisega oma isale Trier'i abiks, kes olnud rõhutatud paganate sõjawägede poolt. Pärast hiilgawat wõitu uskmatute üle „kangelane hallkuub“ tahtnud pühale maale tagasi minna, et wõidelda jumalakartmatuiga, aga nüüd olewat ingel käskinud ta halli kuue seljast ära wõtta ja Trier'i jätta.

Teine jutt kõneleb, et see kuub olewat ühe kristliku neiu kaudu Trier'i jõudnud. See neiu olewat juudi juures teeninud, ja mälestuseks teenitud aastast juut annud talle õmblemata halli kuue. Neiu Trier'i jõudes hakanud iseeneest helisema kõik kirikute kellad. Trier'i piiskop mõistnud kofe, et see ime on ühenduses kuuega, mida neiu kannud. Tema laskis selle kuue asetada kofe Trier'i doomkiriku, ning sellest ajast pääle hoitakse seda jään kui piha reliikwiat.

Siis ühe paawst Silvester I kirjas on jutustatud, et Helena, keiser Konstantiin Suure ema, leidnud selle kuue Jeruusalemmast. Ta saatnud selle kalli mälestuse Antiochia piiskopi kaudu oma armsasse sünnilinna Trier'i. Ja nii olewat ta jään veel tänapäew.

Möniford paneb katoliku kirik jelle kuue wälja ja kutsub rahwast seda austama, kuid tähtsam on siin aga hää jissetulek, mis käidab kiriku kassat. Esimest korda pandi see kuub 1512. aastal wälja ja et äri osutus väga tulurikas, siis kiirustas paawst Leo X kuulutama 1515. aastal erilise bulla läbi, et Trier'is asuw õblemata kuub olewat tõeline Kristuse kuub. Aga et ka prantslastel oleks tõeline Kristuse kuub, siis kuulutas paawst Gregor XVI 1843. aastal, et mitte kangel Pariisist asuwas Argentailas leiduw õblemata Kristuse kuub olewat ehtne. Ka Lateraanis Roomas on tõeline Kristuse kuub. Üldse on 21 „tõelist Kristuse kuube“. Oh, Baabelit, oh pettust!

Rahwas tormas hulkade wiisi kofku. Siis järgnes mäike waheaeg. 1531. ja 1545. aastal pandi see jälle wälja. Sarnane talituswiis jüitas M. Luteri südamel püha-wiha leegiga põlema. Ta hoiatas ja palus oma „armsaid jaksulasi mitte kuulda ega jälgida Rooma eksiõpetusi ja häbematu pettu.“ Ta tarwitas väga terawaid ja karme sõnu, et hukka mõista Rooma pettust ja jumalakartmatust. Lubatagu tuua Luteri sõnu: „Was thät die neue Bescheissherei zu Trier, mit Christi Noth? Was hat der Teufel großen Zahmarck gehalten in aller Welt und so unzählige Wunderzeichen verkauft!“ ... (Mida küll teeb jälle uus teotamine, pettus Kristuse kuuega Trier'is? Misugust suurt laata on küll kurat kogu maailmas pidanud ja arwutuid imetähti müünud!) Siis järgnes suurem waheaeg. 1653. aastal lastis fuurwürist Rasper jelle uuesti wälja panna. Siis umbes 150 aastat pärast seda, see on 1810. aastal, kogus jällegi rohket fui 200.000 usurändajat Rooma. 1844. aastal 18. augustist kuni 7. oktoobrini woolas piiskop Arnoldi juhatusel mitte wähem kui 1.100.000 Kristuse õblemata kuue kumardajat Trieri. Sarnase rahwa petmise wastu tõusid ka tõijised katoliku hääled. Kuid katoliku kirik ei juhtinud jellele mingit tähelepanu. 1891. aastal piiskop Korun, muidugi paawst Leo XIII poolehoiul, kutsus uuesti usurändajaid Trieri. Saks otstarbekes pühendas Leo XIII erilise karjase- ja patufustutuse kirja ja kutsus rahwast Trier'i tulema ja Kristuse kuube kumardama. Seni nägemata rahwahulgad woolasid Trier'i. Katoliku kiriku ametlikkude andmete põhjal ulatas usurändajate arw tolkorral ligi kahe miljonini.

Ja nüüd 20. sajandil toimub seesama ime. Miljonid järgiwad katoliku kiriku kutsule, et alandada ja põlwitada kortsunud riidetüki ees. Siin peab hüüdma: „Kartke Jumalat ja andke temale au, sest tema kohtutund on tulnud!“ „Oh Jisrael, sinu lunastamine on ainult Jumala sinu Issanda juures.“

S. Noje.

Mida on waja tänapäew reformeerida?

Elame reformide aastajajal. Kõik peamad olema modernsed. Inimesed ei küsi, kas üks wõi teine asi on kõlbulik ja elule wastaw, waid ainult kas see on modern. Seda waadet kajutawad mitmesugused woolud; see on tänuulik mänguriist, millel mängiwad oma motiive mitmesugused spekulandid ja petijed, mille järgi siis wähemad tahtsiwad. Reformil, uuendusel, on ainult siis mingisugune tähendus, kui see toob midagi head. Ei ole võimalik siin üles lugeda kõiki neid uuendusi, mis on tahetud ja on läbi wiidud eriti usulisel alal, kuid üht asja võib tähele panna kõigis modernseis reformide projektides, et reformaatorid ei taha oma projekte Jumala tahtega kokkufõlastada, mis awaldub piiblis, Jumala sõnas. Näiteks kõik uuendused pühapäewa pühitsemise küsimuses, kas see oli Prantsuse revolutsiooni ajal 19. sajandi algul, kui revolutsiooniline tribunaal seadis jisse kümnenda nädalapäewa pühitsemise, wõi tänapäew Wenemaal reform, mis seab wiienda päewa puhkepäewaks ehk lõpuks kalendri-reformi projekt — kõikide nende reformide lõppeesmärk on esijoones häwitada seitsmenda nädalapäewa pühitsemine ja teijeks, kui esimene kawatjus ei oleks võimalik läbi wiia, siis kõige wähemalt teha tähtsusetuks nädala seitsmenda päewa pühitsemine.

Kes Jumala sõna tunneb, teab, misugune waim on kõigis neis katsetes tegew. Jumal seadis alguses, maailma loomisel hingamispäewa, j. o. seitsmenda päewa, jisse. Me loeme 1. Moos. 2, 2. 3: „Ja Jumal oli seitsmendal päewal oma tegemise lõpetanud, mis ta oli teinud, ja hingas seitsmendal päewal kõigest omaist tegemisest, mis ta oli teinud. Ja Jumal õnnistas seitsmendat päewa ja pühitjes teda, et tema siis oli hinganud kõigest omaist tegemisest, mis Jumal tehes oli loonud.“

Hingamispäewa seadis Jumal inimese pärast. Nii nagu töö on inimesele wajalik füüsilise ja moraalse jõu arendamiseks ja iseloomu kasvatamiseks, jama wajalik on ka inimesele hingamispäewa rahu ja puhkus. Kristus tõendas seda ise: „Hingamispäew on inimese pärast tehtud, ei mitte inimene hingamispäewa pärast.“ Mark. 2, 27. Ehk küll hingamispäewa on inimese pärast seatud, siiski ei tohi inimene selle päewaga oma heaksarmamise järele talitada: „Seepärast on inimese poeg ka hingamispäewa isand.“ Ta seadis selle maailma algusel ja kinnitas seda kui moraalikäsku Siinai mäel ning ajetas jelle kümne käsu keskele. Seesama hää, kes kuulutas: Sul ei pea muid jumalaid olema minu palge kõrwal; ja ei pea tapma ja ei pea warastama jne., kuulutas ka: „Mõtle hingamispäewale, et ja seda pühitjed. Kuus päewa

pead ja tööd tegema ja kõik oma tegemist tegema. Aga seitsmes päev on Jehoovale, sinu Jumalale, siis ei pea ja ühtegi tegemist tegema, ei sina, ei ju poeg ega ju tütar, ei su sulane ega sinu ümmardaja, ei su lojus ega ju võõras, kes su värvamis on. Seit kuue päevaga on Jehoova taeva ja maa teinud, mere ja kõik, mis nende sees on, ja ta hingas seitsmendal päeval. Seepärast õnnistas Jehoova hingamispäeva ja pühitses teda." Hingamispäev on sellega Jumala päev olnud maailma algusest saadik. Tema rahvas on seda pühitlenud kõikidel aegadel. Jeesus Kristus, meie õnnistegija, on selle päeva isand. Tema austas seda päeva ja käskis seda ka oma järgritel teha. Matt. 24, 20. Prohvet Taaniel räägib oma raamatu 7-das peatükis teatavast Kristuse vastajest võimust, keda on võrreldud „väikeste jarmega“ ja kes julgub muuta „Jumala käske ja aegu“. Kiriku ajalugu ja katekismus tõendavad, et see prohvetikuulutus on tõdenenud. Hingamispäev on muudetud; seitsmenda päeva asemele on tulnud nädala esimene päev. See muudatus juindis 2.—4. sajandini pärast Kristust. Katekismuse käsud ei ole koostööl piibli kümne käsuga. Kes on seda teinud? Misjugu see võim ka ei oleks, kuidas teda ka ei kutsutaks, üks on aga prohvetikuulutuste põhjal selge, et see, kes seda on teinud, kes oma käe Jumala käskude külge on pannud, kes hingamispäeva on muutnud, on Kristuse vastane. Meie peame lahti jaama tema võimust ja täitma Jumala taht, mis avaldub Jumala kümnes käsus.

16. Sajandil algas reformatioon, mis tahtis usklike, Jumala lapsi, Jumala koguist välja tuua Baabelist, Kristuse vastase teenistusest, ja jõuda piibli sõnatulmisele, kuid see oli ainult algus. Reformatiooni töö ei olnud täielik. Oli mehi, kes tahtsid kõiki reformeerida, kuid juurem oja, ja kahjuks peab ütleva, et tõesti kõige tähtsamad ja mõjurikkamad rahuldusid sellega, mis oli jaamutatud esimestel momentidel ning ei tahtnud kuulda põhjalikust reformist. Nad läksid isegi nii kaugele, et hakkasid oma töökaaslasti taga kiusama.

Jumal avaldas oma sõna läbi juba aastatuhandeid enne seda oma otse 16. sajandi reformatiooni üle: „Ma tean sinu tagusid, et sul nimi on, et sa elad ja sa oled surunud. Ole valvas ja kinnita neid, kes järele jäänud, kes on suremijel, sest mina ei ole leidnud sinu tegusid täied olevat Jumala ees.“ Ilm. 3, 1, 2. Inimeste silmis näib reformatioon täielik olevat, aga Jumal mõtleb selle üle teisi. Inimesed mõtleavad, et see oli suur abi, aga prohvet kutsus seda „väikesteks abiks“. Taaniel 11, 34.

Reformatiooni ajal tuli kuuldavale tõijeid häält hingamispäeva reformeerimise pärast. Oli ju reformatiooni põhimõte see, et usu asjus tuleb ainult piiblile alluda. Näis, et ei jää midagi muud üle, kui lahti võlida nädala esimese päeva

pühitsemise ja vastu võtta seitsmes päev, s. o. hingamispäev. Siiski oli see nagu „hiidja hääl kõrves“. 1530. aasta Augsburgi utunnistus ja pärast seda kaitsvad kirjad, milliste autor oli Melancton, jätis selle küsimuse kui tähtsusetu ja mitte vajaliku lihtsalt kõrvale. Melancton kartis, et reformatiooniga minnakse liiga kaugele ja oli alati valmis katoliiklaste ees kummardama. Luther oli väga imestanud selle utunnistuse üle. Tema mõtete järele oli see väga ebatäielik. Kirjutades Augsburgi utunnistust Melancton oli juhitud põhimõttest, et näidata keiser Karl V-dale, et reformatiooni õpetused ei ole vastuvõetud katoliku kirikule, vaid pääjoontes sellega täielises kooskõlas. On arusaadav, et sarnaste vaadetega mees ei võtnud midagi ette hingamispäeva reformeerimiseks. Ta läks sellest kerge käeliigutusega mööda, öeldes lihtsalt: „Et mitte segada üldist kodanlikku korda jääme ka edaspidi nädala esimese päeva pühitsemise juure.“ Hiljem seletas ta, et Jumalal olewat ükskõik, millist nädalapäeva me pühitseme, kui me ainult üht neist seitsmest pühitseme. Sarnane on reformatiooni järeltulijate seisukoht olnud hingamispäeva küsimuses kuni tänase päevani. See on aga täiesti vale Jumala ees.

Et 16. sajandi reformatioon hingamispäeva ja veel paljudes teistes tähtsates küsimustes ei olnud täielik, siis näeb Jumal oma sõnas teist reformatiooni ette. See on avaldatud prohvet Jesaja 58. peatükis. Selles peatükis leiame järgmise selge ja arusaadava prohvetikuulutuse: „Sa need, kes sinust on, peavad üles ehitama, mis igatsest ajast paljaks tehtud, raja alused kohad pead ja üles tegema, et nemad jäävad põlvest põlveni, ja Su nimi peab olema see, kes praod kinni paneb, kes jälle teerajad parandab, et võib elada.“ Jes. 58, 12. Mida uuendavad ehk reformeerivad Jumala lapsed? Tähele pannes järgmist salmi, selgub, et Jumala sõna kõneleb siin täpselt hingamispäeva reformist: „Kui sa oma jalga ei lase hingamispäeval käia, et sa ei tee, mis sinu meele pärast on mu piihal päeval, ja kui sa nimetad hingamispäeva rõõmustuseks, mis Jehoova piihal inimesel tuleb austada ja austad seda, et sa ei tee oma viise mööda ja ei viiia jaada, mis su meele pärast on ega kuhja kõnet räägi.“ See juunib lõppajal, mis on näha Ilmutamisraamatu 14, 6—12. Selles kirjakohas on väljendatud kolmekordne ingliskuulutus, mida kuulutatakse lõppajal kõikidele rahvastele kogu maailmas, see on vähe enne Kristuse ilmumist. Pärast seda, kui see kuulutus on igal pool levitatud ja Jumala koguus välja valitud, tuleb Kristus maailma lõikuseks. Joh. ilm. 14, 14—20.

See on kolmekordne ingliskuulutus, mida võime nimetada ka adventkuulutuseks sellepärast, et see on viimane üleskutse rahvale, karta Jumalat ja anda temale au, see on, pidada Jumala käske, sest sõna-

kuulmisega anname Jumalale au. Kui on kõne sõnakuulmisest Jumala käskude vastu, siis on endastmõistetavalt sinna hulka arvatud ka hingamispäewa käik, sest kes kõik käsuõpetust peab ja ühe käsu sõna vastu eeskib, see on kõigist jüüaluseks jaanud." Sak. 2, 10. See kuulutus kuulutab, et Paabel on langenud ning kutjub Jumala lapsi üles, temast välja minema. See langenud Paabel ei ole midagi muud kui langenud kristlus viimajel ajal. Kus on suurem segadus ja jumalakartmatus kui meie päewil nõndanimetatud kristlikus maailmas. Langenud kristlus on jaanud maailmale nuhtluseks ja needuseks. Mitte asjata ei ütle paganad endid wäewallaga lahti jarnastest kristlusest, mis neile on toonud alkoholi, oopiumi, atteismi, materjalismi, sõjad ja rewolutsioonid. Edasi hoiatab see kuulutus meid metsalise, see on Kristuse wastase, wõimu kummardamise ja austamise eest, mis hinnib seeläbi, kui peame neid seadusi ja sisse-seadeid, mida see wõim on loonud. Lõpuks näeb Johannes inimesi, kes valmistawad endid ette Kristuse tuleku jaoks: „Siin on piiblate kannatus, siin on need, kes Jumala käsu sõna ja Seesuse usku peawad." Ilm. 14, 12.

Sarnane reformatsiooniline liikumine on prohmeti kuulutuses ette nähtud, milline algas 19. ja jandil ja tänapäew juure wäega läheb läbi kogu maailma. Sellel on ülesandeks tehtud hiiüda walju häälega kui pasunaga ja halastamatult kuulutada maailmale selgelt ja täpselt, mis on Jumala soow ja Jumala tee; sellele on wõim antud walgustada kogu maailma. See lewineb tänapäew kui hommikuwalgus üle maade ja merede, üle mägede ja orgude. See tuleb ka täna sinu juure, lugupeetud lugeja! Sa kui ja selle kuulutuse oma jüdamese wõtad ja kui ja oma jalga ei lase hingamispäewal käia ja pead Issanda päewa aus, „siis jaad ja rõõmu tunda Jehoowas ja ta tahab sind wiia üle kõrgema maa paikade ja tahab sind jöötä ju ija Jakobile pärisosaga." Jes. 58, 14. See ei ole inimeste õpetus, see ei ole adventistide waade, waid Issanda juu on jeda rääkinud. Mida soowid sina teha? Olgu ka sinu wastus: „Räägi, Issand, su julane kuulab! — Tee jeda!

Väti keelest R. W i n g l a s.

Kui tulewituloor terfib.

I.

Ei ole teist küsimust maailmas, mille üle oleks rohkem lahkarvamisi, kui jumalamõiste. Kuid mida enam inimõistus sellega tegutseb, jeda rohkem laieneb teadmatuse kuristik ja arwutu hulk jüdamlikke uurijaid seisab weel täna nõutult selle kuristikku ees.

Et selle küsimuse rahuldaw lahendus omaist jõust inimesele üle jöu käib, siis on mitmed tulnud otsusele, et jumalamõiste on üldse inimese enda wäljamõeldus wõi paremal juhusel mõne juurwaimu mõtteprodukt.

Tuuakse näiteks idamaade uskude alustajaid Buddat ja Mohamedi nende Wedade ja Woraaniga ja oletatakse, et ka kristlaste piibel olewat samuti inimarkuse jaadus. Nüegi Kristust peetakse paljudest juurwainuiks ja üliinimeseks, kes olnud ka üks jumalaotsijaid.

Sarnaseid wäljendusi kuuleme kahjaks isegi kristlaste seas. Seepärast on küllalt tähtis isegi kristlastel lähemalt tutvuda Jumala awalduswiisidega, tõeliku kristliku usuga ja piibliga, mis kristlaste usu alus on.

Kristlaste Jumal on ilmutuste Jumal, isik, kes ise end inimestele ilmutanud, ilma et neil oleks võimalik olnud Jumalat leida ehk jumaladeeni jõuda. Jumala ilmutuste kohta loeme: „Sa Jumal rääkis Moosese vastu ja ütles temale: Mina olen Jehoowa ja olen ennast näidanud Abraamile, Izaakile ja Jakobile kui kõigewägawam Jumal". 2. Mos. 6, 2. 3. Sarnaseid öeldisi leiame piiblist palju.

Ka tõeline kristlaste usk on ilmutuste usk. See ongi üks kristliku usu iseloomustawamaid omadusi, et nende Jumal ilmutab end ise oma rahwale ja teatab neile oma soowi ja plaane rahwa tulewiku suhtes. „Ta annab Jakobile oma sõna teada ja Issraelile oma seadmisjed ja kohtuseadused. Nõnda ep ole tema ühelegi paganale teinud ja tema kohtuseadusi ei ole nemad mitte tunnud". Paul 147, 19. 20.

Jumal mitte ükfi ei tea tulewiku, waid ta annab ka tulewikujuundmisjed ette teada. Ta on laskinud oma koguduse läbielud ja mõtlused oma prohmetite läbi ette teada anda. „Sest Issand Jehoowa ei tee midagi, kui tema mitte ei ilmuta oma jalajat nõu oma julastele, prohmetitele". Amos 3, 7.

Enam weel: Jumal ise ütleb, et ainult temal on võimalik tulewiku teada ja juundmisi ettekuulutada. Tema teeb tulewiku ettekuulutamise ja nende tõdenemise elawa Jumala ainuõiguseks ja wahetegijaks tema ja ebajumalate wahel. „Looge ette oma riiasi, ütleb Jehoowa, laske ligi tulla oma wägawamad Jumalad, ütleb Jakobile künigas. Laske nemad neid ligi tulla ja kuulutagu nemad meile jeda, mis peab juundima; kuulutagu endiseid asju, misjugused need asjad on, et meie mõrkime tähele panna ja tunda, mis nende järele tuleb, ehk kuulutagu meile tulewaid asju. Kuulutagu, mis pärast peab tulema, et meie tunnekime, et teie jumalad olete". Jes. 41, 21—23. „Tuletage meele endiseid asju iga-

wejest ajast, sest mina olen Jumal ja ei ükski muu. Kes kuulutab algusest, mis pärast sünnib, ja wanast ajast, enne kui see sünnib, kes ütleb: minu nõu peab korda minema ja ma teen kõik, mis ma tahan... ise olen ma rääkinud, ma lasen ka seda tulla; ma olen seda ära mõelnud, ma tahan seda ka teha". Jes. 46, 9—11.

Jumala niijugust teadaannet ja väljatutset leiame ainult Jumalajonas — piiblis. Ainult seal leiame prohvetikuulutusi ja nende tõdenemist tõestatud ajalooliste sündmuste läbi. Ei Buddha Wedad ega Muhamedi Korraan ei sisalda prohvetikuulutusi. Sealt leidub waid teatud moraali ja eeskirju inimestele ja suurem osa neistki on laenatud piiblist.

See näitab aga meile selgesti, et piibel on Jehoowa raamat. Jumal lasi juba wanasti prohveti läbi teatada ja oma sõnasse — piiblis — üles panna, misjagune raamat tema mõtteid ja teadaandeid sisaldab. Prohwet Jesaja ütleb: „Otsige Jehoowa raamatu seest ja liigege... nemad ei leia üht ega teist puudumat, sest minu juu on käskinud ja selle waim jaadab neid kokku". Jes. 34, 16.

Piiblis võime leida Jumala salanõu ilmutatuna prohvetite läbi. Kõik jumalarahwa — nii wana- kui uuseaduse aegse — mõtluste ja läbielude kawa leiame prohvetitest ettekuulutatud olevat. Nõegi Uues Testamendis leiame seda selgesti väljendatud. Johannes, Patmose saarel olles, algab oma Ilmutuse raamatut sõnadega: „See on Tõeseuse Kristuse ilmutamine, mis Jumal temale on annud, et ta oma sulastele pidi näitama, mis nobedasti pidi sündima. Omnis on see, kes loeb, ja need, kes kuulewad neid sõnateid prohvetikuulutamise sõnu ja peawad, mis neisse on kirjutatud, sest aeg on ligi". Ilm. 1, 1. 3.

Ta tõesti, kogu uuseaduse-aegse koguduse elu ja mõtlus, raskused ja rõõmud, Jumalast igal ajajärgul elawale rahwale määratud ülesanded ja eesõigused on Johanneuse ilmutamise raamatusse illeskirjutatud.

Seitsme koguduse, jeitsme pitseri, jeitsme pafuna jne. ajajärgudes on avaldatud ettekuulutustena kristliku koguduse läbielu, alates apostlite ajast kuni meie päewadeni.

Et meie aeg ja praeguse kristliku koguduse läbielu ka sinna hulka kuulub, siis tahame järgnewates „Meie Aja“ numbrites Ilmutamise raamatus kirjeldatud ettekuulutuste ja nende tõdenemise juures pikemalt peatuda ja neid sündmusti täpjemalt uurida, pidades meeles Peetruse nõuannet: „Sa meil on üks kindlam prohvetisõna, ja teie teete hästi, et teie seda tähele panete kui kiinimalt, mis pimedas paigas paistab, seni kui päew wälja paistab, ja loidutäht tõuseb teie südames". 2. Peetr. 1, 19.

Gelle maailma fuju taob.

„Aga jeda ütlen mina, wennad, et aeg pärast seda lühikene on, et ka need, kellel naised on, nõnda peawad olema, otsejegu ei oleks neil mitte; ja kes nutawad, otsetui ei nutats nemad mitte, ja kes rõõmsjad on, nagu ei oleks nad mitte rõõmsjad".

1. Kor. 7, 29—31.

Aeg on lühike — see on apostli mõte. Sellelt seisukohalt waatleb ta maailma, nähes selle fuju igawiku walgel.

Seal langeb ta pilk esimesele jumalikule korraldusele maa peal, wanimale jeltskondlikule algajule: abielule. Ta manitseb abieluinimesi, kuna aeg on nii lühike, et „need, kellel naised on, nõnda peawad olema, nagu ei oleks neil mitte.“ Sest ka abielu, ehkki kõigeim ja sügawaim maine armastusühendus, on kristlastele selle igawese algajuu koopiaks. Kui Adam ütleb: „seepärast jätab mees oma isa ja oma ema maha ja hoiab oma naise poole,“ siis on kristlastele need esimese inimese sõnad see algwäljendus abielu kohta tähtsaks prohvetikuulutuseks, mis wiitab Kristusele, kes lahkus Isa juurest, ja inglitest, et walida inimsugu oma pruudiks ja meie poole hoida oma lõppemata armastusega, nii et Pauluski inimestele, kui ta hinge ühendust Kristusega wõrdleb ühendusega mehe ja naise wahel, üteldes: „See salaasi on suur, aga ma räägin Kristusest ja kogudusest.“ Nagu on lugu abieluga, nii on see ka kõikide Jumala korraldustega: wendlusega — need on taewalikkude wahelordade koopiad, nagu Kristus jeda väljendab sõnades: „Kes teeb Jumala tahtmist, see on minu wend, minu õde ja minu ema.“ See on äärmiselt tabaw kõne apostlil, kui ta, haaratud aja lühiduse sügawast mõjust, kirjeldab kristlase seisust järgmiste sõnadega: Omama, nagu ei omaks midagi, naist omama, nagu ei omaks kedagi.“ Wanemaid omama, lapsi omama, õde-wendi omama, nagu ei omaks ühtegi. Ta ei ütle aga, et meie neid sidemeid peaksite tähtsusetuks pidama; ei, kellel on naine, see olgu talle kallimaks aardeks, Jumala andeks, wäärtuslikumaks kui kalliskimid; kellel on wanemad ning õed-wennad, need olgu talle kui jumaliku armastuse selged koopiad, kui pildid, mis kõnelewad igawesest armastusest. Ent meil peawad nad olema, nagu ei oleks meil neid üldse, kuna aeg on ju nii lühikene. Wõitfin ma seda ühe sõnaga väljendada: meie peaksite teineteisele nii waatama nagu oleksime hua kaldal. Futlustajana olen ma nii paljude haudade ääres seisnud, olen näinud pisaraid abikaasade- ja wanemate-kalmudel, kus leinajate südametunnistus ütles: Oh, oleksin ma ta elupäewil ometi rohkem armastust väljendanud ja talle wähem muret walmistanud! Oh, oleksin ma ometi

jelle hingele rohkem abiks olnud õndsats-saamisjeks! Minu armsjad, teineteist kalmul näha, iiksteist igawiku läwel waadelda ja nii siis teineteisega elada — see tähendab: „Naišt omada, nagu ei omaks kedagi.“

„Sa kes nutawad, nagu ei nutaks nad mitte.“ Maa peal on palju pisaraid, kuid Issand ei tõesta neid, kuna ta ei armasta tuima tundetust; ent kurbuse kibedusse „Marawette“ peab wajuma Tema sõna imepuu ja libeda wee joomiskõlbulikuks tegema. Ta lasseb meid nutta, aga nii nutta, nagu ei nutaks meie mitte, kuna pisarate-aeg on ju nii lühikene ja igawikurõõm nii pikk. „Üürikesse aja pärast, üürikesse aja pärast.“ Meie ei waata mitte õudsesse halli tulewikku, waid me ootame seda suurt lähenevat päewa, mil Jumal pühib ära kõik pisarad meie filmist.

„Sa kes rõõmjad on, nagu ei oleks nad mitte rõõmjad.“ Jumal mõimaldab meile rõõmu ning juubeldamist; kristlased ei ole ju mõned puust pühad, kes ei mõiks naerda ega nutta, wõi kes alati peafsid olema tufase näoga. Nende Issand ja meister tuleb ka kaana pullma. Kuid rõõmustaksid, nagu ei rõõmustaks nad mitte, kuna aeg on nii lühike. Meie ootame aga teist, jäädawat rõõmu. Ja, isegi puhtaimas rõõmus siin maa peal, Issanda rõõmus, millest laulab usklik hing: „Üks päew sinu eesõueades on parem; kui muud tühat,“ ka kes waimlises rõõmus tunneb hing igatsust Kõigepühama eesõuede järele, koduolemise järele Issanda juures.

„Sa kes ostawad, nagu ei oleks see mitte nende pärast.“ Seit aeg on lühikene ja meie ei ole midagi maailma toonud, sellepärast awalik on, et meie ei wii ka midagi ära. Jumal ei teela küll ostmist, aga meie peame end tundma oma waranduse üle majapidajana, mitte aga jäädawa omanikuna. Me oleme teekäijad ja ööbine waid selles maailmas. „Peab rändama kui palwerändur, waba ja tõeliselt puhas; suur kogumine, hoidmine ja äriajamine ainult raskendab meie teekonda.“ Kas on meil teisi nii rikkalikke warandusi ja nägemata pärandust, kui see, mis meid ülewal ootab; meie oleme rikkad Jumalas. „Meie elu on taewas,“ sellepärast iga kristlane siin maa peal kaupleb, ostab ja müüb nii, et ta leitakse truu olewat ja et ta päästaks oma hinge. Ühest rahwast Indias jutustatakse, et nad enne midagi ei ostwat, kui nad ei ole tähele pannud enda warju päikeses. Oh, kristlased, nii siis ostkem, nagu ei omaks meie midagi!

„Sa kes jedasiinast maailma pruugiwad, et nemad seda liiaks ei pruugi (pahasti ei tarwita).“ Sellega ühendab Paulus kõik eelmised mõtted: kofima, nutma, rõõmustama, ostma — see tähendab maailma tarwitama, ja see maailma kasutamine ei ole patt, waid

jumalik korraldus jelle ajaliku elu jaoks. Aga kes rohkem midagi ei otsti ega nõua, kes oma lühikeste aja weedab waid selliste asjadega, kes tahab endale jüia ehitada elamut, see tarwitab seda maailma kurbasti, see teeb nii, nagu toimisid inimesed enne weepuutust, kelle elu ja tegewust kirjeldab Issand järgmiste sõnadega: „Nad sõid ja jõid, mõtsid naisi ja läksid mehel, nad ehitasid ja istutasid.“ See on maailma pahasti-tarvitamine, kui ühes nende kurbustutud külalistega öeldakse: „Ma olen wriis paari hõrgi ostnud ja lähen nüüd neid waatama, ma palun, wabanda mind; wõi: ma olen naise wõtnud ja seepärast ei wõi ma tulla.“ Dige maailma ja ta warade tarvitamine seisab aga selles, et kõik peawad saama meile teenitajaks taewasse, et kõik asjad tulewad meile kasuks, olgu see naine, laps, sõber wõi waenlane, olgu see kurbus wõi rõõm, ja isegi surm ei wõi meid lahutada Jumala armastusest.

Nii heidab apostli sõna: „Aeg on lühikene,“ heledat walguist kogu meie elu-kujule, kõige kallimaile armastusidemeile, pisaraisse ja rõõmsusesse, kogu jelle maailma kasutamisse. Aeg on lühikene, et haarata igawese elu järgi; aeg on lühikene, et teotada igawiku jaoks, ja sügawa häbitundega peame meie kuulma tõsist töölist oma erilist ruttu tunnistamas järgmiste sõnadega: „Ma pean teoksma nükaui kui weel päew on; öö tuleb, mil keegi ei wõi enam midagi teha.“

A. B.

„Alga kui ei.“

J. M. S o w e l l.

Kolm noormeest seisis kogu tol ajal tuntud maailma walitseja ees. Nemad põlnud kuulnud tema käsku kuldkuju kummardamisjeks ja austamisjeks, mille ta oli lastnud seada üles Tura orgu, olgugi, et neile oli öeldud, et sõnakuulmatus tähendab kindlat surma põlewas tuleahjus. Ja nüüd olid nad kutsutud tema ette, et wastata oma tegude eest. Tema ütles: „Kas teie seda teete meelega, teie, Sadrael, Mesat ja Albednego, et teie mu jumalat ei austate ja ei kummardate mitte kuldkuju, mis ma lastnud päisti panna. Kui teie nüüd walmsis olete, et sel ajal, kui teie kuulete järwede, wiledede, kannelde, sabeka, pesanteri ja samponja mängide ja kõrkjuguuste laulmiste häält, et teie siis maha langete ja kummardate kuju, mis ma lastnud teha, siis on hea, aga kui teie mitte ei kummardate, siis peate teie sel tunnil keest põlewat tuleahju saama wisatud; ja mis Jumal on see, kes teid mu käest wõib ära peasta?“

Noormehed teadsid, et teine wõimalus ei aitaks midagi ja ütlesid kuningale: „Rebukadnetjar, meil

ei ole tarvis jee peale julle sõnagi lausuda. Waata üks on meie Jumal, keda meie austame, jee on wägaw meid ära peastma põlawast tuleahjust ja sinu käest, oh kuningas, et meie ei wõta ju jumalaid mitte austada ega kummardada kuldkuju, mis ja lastnud piisti panna.“

Sadraf, Mejak ja Abednego uskusid, et Jumal wabastab nad põlawast tuleahjust ja kuningas käest, kui jee on tema tahtmine; „aga kui ei“ — kui nende wabastamine ei ole tema tahtmine; kui tema nägi, et jee ei ole kõige parem tema kuningriigi eduks — tahtsid nad ennem anda ära oma elu kui olla sõnakuulmatud.

Meie jüdamed põlawad meis, kui meie loeme jeda imelist kogemust, ja meie kujutame end seiswat Jumala ees keif põlawat tuleahju, tõendusjeks kogu maailmale, ja meie imestame, miks meile ei tule sarnane wõimalus seista tema eest nii imeliselt meie ajal, sest meeleldi teekime jeda. On jee jellepärast, et wõimalus ei tule? Wõi wõib-olla, et kui jee tuleb, ei näi jee meile nii tähtjana, ja meie ei ole nii kindlad, et Jumal seisab meie kõrwal, nagu ta seisab Sadrafi, Mejaki ja Abednego kõrwal?

Wõi on wõimalused läinud mööda kui wõimatujed? Kui meie ainult wõime olla kindlad, et „meie Jumal, keda meie austame, jee on wägaw meid ära peastma põlawast tuleahjust!“ — Meie waatame sellele ja muustame ihada, nagu tegid nemad: „Aga kui ei“. Jumal oleks wõinud lasta neid surra tulekahjus ja kahtlemata oleks lastnud, kui jee oleks olnud tema nime auks ja tema töö eduks tol korral. Tema lastis Kristija Johanneje surra wangikojas, ta lastis Paulusel pea maha linia, ta lubas mõnele teisele apostlile ja esimise sajandi kristlastele surra oma nime pärast ja miljonid märtrid on pidanud lastuma oma elust usu pärast Temasse. Kui kõik need oleksid ootanud jeni, kui nad oleksid olnud kindlad, et neid kantakse läbi põlewa katse, enne kui nad usaldasid end selleks, kui kurb oleks siis ristiusu ajalugu! Nemad, nagu need kolm noormeest Baabelist, oleksid wõinud päästa end jurmast, kui nad oleksid tahtnud jeda; kuid nemad olid õppinud, et jee, mida joo-wib Jumal, on kõige parem, ja wõisid ütelda igal juhul: „Aga kui ta ei wõta peasta, olgu julle teada, oh kuningas, et meie ei wõta ju jumalaid mitte austada, ega kummardada kuldkuju, mis ja lastanud piisti panna.“

Kas meie kes meie elame igawilku läwel, wõime teha wõhem kui nemad? Sel meie ajal Jumal kutsub julgetele, usaldawatele ja tahtlilistele tunnistustele. Kas meie walmistame temale pettumuse?

Kõige enam on neil, kes wõtawad kõige enam sellest, mis neil on.“

Kodufoldel.

Ust ja kaswatus.

Kaswatus ja hariduse probleem on iga rahwa ja riigi tähtsaim eluküsimus. Pedagoogiline ja kultuurne mõte küsib ja otsib kaswatuslike wäärtusi. Sel wäärtuste otsimistel käiakse mitmesuguseil teil. Mida panna kaswatusle ja haridusele aluseks? Mida pidada kõlbulikuks, kaswatamaks ning haridust etendawaks teguriks?

Kaswatus mõtete põhjendajad pedagoogilised autoriteedid loowad mitmesuguseid ja palju lahendusprobleeme.

Mida peab siis saawutama kaswatus tema tõelises ideaalis? Tõeline kaswatus omas tegemuses peab juhtima ühiku isiku olemate wäärtuste õigesse asupaita ning näitama teed ja sihti nende wäärtuste harrastamiseks.

Kristlik tõesõna tunnustab, et igale ühele on antud mingisugune wõime, mingi wäärtus ning tema peab saama selle wäärtuse ellukandjaks.

Kristlikul kaswatusel on waja käia wäärtuste tekkimise teel, arendades ning õilistades tulewase elu wäärtuste kandjat ning loojalt temasse ajetatud wäärtusi. Kristlik kaswatus peab kujundama tema tõelises ideaalis iseloomu iseseiswa otsustamiswõimega, iseloomu, mis ellu minnes wõiks olla tõeline maasool, iseloomu, mis kannaks eluwoolus jäädawaid wäärtusi.

Kogu elus püsib wõitlus walguse ja pimeduse wahel. Ka kaswatuspõllul wõitlewad mitmesugused woolud, igal ühel neist on wõhem wõi rohkem pool-dajaid. Igauks neist wooludest tahab saada oma mõju alla noorte südameid, rohkem tungida asutustesse, kuhu on loondatud esimeste elusammude astujad. Sääal, kus wäiksed, tulised silmad waatlewad kõiki, ja soojalt tujukwad südamed igatsemalt küsivad neile arusaamatuid „miks?“, sinna püüawad tungida tänapäew hariduse woolud eneste parteihuwide probleemidega hariduse nimel, et wälja kistuda jumaluse tundmist laste südamest. Ja är-gem siis imestagem, kui noorte ridades praegu nii tihti tuleb ette juhuseid, kus tehakse lühike lõpp-arwe eluga: ei ole wäärt! Kuidas kiilw, nõnda lõikus.

Tänapäew kõik autoriteedid pedagoogilisel alal hoiawad kinni ühest raskuspunktiist: perekonnast. See eluworm on kõigutatud ning selle wäikse rafu-keje wäiksemad osad haawatud. Riik ning jeltskond koosneb jarnastest wäikestest rafukestest. Kui elu neis wäikseis rafukesis on rütmiline, siis läheb ka rahwa ning riigi elu õiget rada mööda edasi. Need wäiksed rafud on noored elu-eelkoolis.

Kust leida teid, mis tõeliselt kaswatamad; kust leida tegureid, mis ümber kujundamad? Kust leida

alust tugewa kõigutamatu isikuse kujundamiseks? Inimese isiksuse tuleb asetada igaviku tundmist. Elu väärtuse äratundmine on tähtis kasvataja tegur, mis muudab iseloomu ning tõstab selle kõlb- lase tasapinnale.

Igavese väärtuse äratundmisel on veel täna- päew suur kasvataja tähendus. Inimene, kes kannab jüdamis igaviku tundmist, on ka siis kindel, kui kõik muu on tal kadunud. Tänapäew nõuab elu isikujäi, millistele võib usaldada, et nad täidavad nendele pandud kohustused.

See, kellel on rinnas usujõud, see on tugew ise- loom. See kasvatuspõld, kes võib kasvataja ise- loome, see võib astuda julgesti rahva ja ajaloo ette.

Selle igavese väärtuse äratundmise kui tähtsa kasvataja teguri peab asetama perekonda, jelts- konda ning kasvatusajutustesse, siis võrjuvad ko- danikud kel on kohusetunne jüdamis, kes on auks oma perekonnale, jeltskonnale ja oma isamaale, kes lähewad elu tööpõllile selle meendega: ma pean omas elus igapäewase töö tegema igaviku tund- mises.

M. Kipur.

Tänulikkus ja rõõm.

„Ma olen nii tänulik, et olen võinud elada!“ Need olid ühe surija tütarlapse viimased sõnad, kes oli tõeline päiteiselaps. —

Kas ei tahaks meie, kes me veel walguses täime, ütelda: „Meie oleme tänulikud, et elame!“ — Hoolimata kõigist raskustest peatsime alati olema tänulikud selle suure kingituse — „elu“ eest!

Tänulikkus ja loodus-lapselikkus põimuvad tihedasti teineteisesse. Ja kas võibki üks loo- duslaps — see tõeline jumala-laps — teistfu- gune olla kui tänulik? Mida lähemale Juma- lalle inimene end tunneb, seda enam muutub tä- nulikkus tema hinge põhitooniks. Tänuikkus on ju see imerikas emale maa, millest tärtawad õrnad ja armsad rõõmulilled, sirutades end wal- guse poole; ei ohtad ega umbrohi ei suuda neid lämmatada, sest see on wiljarikas ja hea maa, mille üle hingab jumalik taewas ja pais- tab elustaw päite. —

Tänulikkus ja rõõm juhivad inimest ka sise- misse õnneriiki. Alulloodud juhtsõna ütleb, et tänamatu inimene on wahest kõige halvem, kuid meie lisame juurde: ja õnnetuim. Tänama- tusega seltsib paratamatult rõõmuta olet ja tui- mus. Tänamatus on ju ühewäärne degenereer- umisega või pitaldase väljasuremisega ja paha- tihti isegi sifemise furnud-oletuga. Mida tänu- litumaks muutub inimhing iga wäiksefegi pä- rast, seda enam kasvab ta õnnes ja sifemisef läbielus, muutudes õnnistuste saatjats togu ümbrusele isegi maailmale.

Tänulikud inimesed asetawad end itta elu päitefetülgedele. Peitub ju tänulikkuses jõud, mis kõit warjud kaotab või neid walgusega lä- bistab. Tänuilit inimhing awab kõit ufsed, et rõõm ja armastus wõitfid temas aset leida.

Tänulikkusega on kaasas ka õige meelelaadi wäljatujundamine ja — nii haruldaselt kui see ka wõits tõlada — tõsine südame- ning waimu- haridus. Mõtelge selle üle kord järele eht kat- suge seda kogeda!

Tänulikkus, rõõm ja armastus — need on kõit põimitud ja wõib isegi öelda — sulanud üksteisefesse. Kui need õilsad omadused asuwad inimhinges, ülendawad nad wiimast juba oma olemasolu tõttu. — Need kolm peegelduwad ka inimhinge ilusamaid omadusi.

Wanemad ja kasvatajad, asetage rohkem tänulikkust oma kasvatus- ja armastusteenis- tusse! Ainult selles peitub jõud, mis wiib edasi wastu häädufelle ja õnnele! See on õnnistu- fets nii kasvandikkudele kui ka kasvatajaille, nii lastele kui wanemaile.

Ka suurimais raskustes puhtegu meie tänu- roosid rõõmutis ligimesele ja Jumalale!

Rohkem tänulikkust — rohkem rõõmu!

Terwishoid.

Uued teed terwishole.

Dr. Louis N. Hansen.

Woodsjad arstiteaduslikud saawutused on näi- danud, et haiguse põhjus on terwishoiuseadusest üelastumine, kuna selle täitmise hoiab haiguse eest. Spetus haigustest hoidumiseks on praegu arstide hiiüdsõna. Haiguste wastu wõitlemises ongi mär- gata suurt edu.

On arusaadaw, kui keegi on terwise kaotanud ebaõige eluwiihi tõttu, siis ta ei wõi loota paranemist jama elu jatkates. Seldust tuleneb järgmine põhimõte: terweks saamiseks peab loobuma sellest, mis meid haigeks teinud.

Terweks saada tähendab esmajoones omandada head eluwiihid, See nõuab pöördumist waleteedelt ja käseb reformeeruda, uuenduda.

Haiguste rohkenemine on tõendus sellest, et paljud ei talita terwishoiupõhimõtete järele, ja nii jünnib suurte rahwamasside patustamine terwis- hoiupõhimõtete wastu.

Suur wajadus terwishoiu suhtes on selgitus, ja nimelt sel wiisil, et looduslikust teest aru saa- daks, näidates milline tähtsus on loodusefjaduste täitmisel.

Reform wõi uuendus pole pealiskaudne asi, waid ta loikab jügewalt ja seob nii lähedalt, et see

ei meeldi kõigile. Reform nõuab muutust wõi wastupidist jellele, mis teatab isik teeb wõi soowib. Reform on tihti soowidele ja harjumustele risti wastu. Reform tähendab uut eluviisi, uusi harjumusi.

R a r s k u s r e f o r m.

Täiuslikku karstust peab pidama terwishoiu kõige tähtsamaks osaks. Kõik, mis sisaldab kuigipalju soowastawat, on keha waenlane. Soowastawat joogid on terwise ja õnne häwitajad. Nõuiks, kes soowib enesele head käekäiku, peab mõitlema selle pahe wastu.

R e f o r m i j ö ö m i s e s.

Küsimus, mida süüa, ei ole ainult moe wõi maitse asi. Põhimõtteline küsimus on, süüa seda, mis on kõige kasulikum. Misti muu pole inimese terwisele sellise tähtsusega kui toit, millest kasvab kehakude ja veri. Toit ilma toitewäärtuseta ei saa kasvatada head werd ja kudet.

Nadamast ja Gewast saati tänini on alati olnud joomaiha walitsemine mõitluse põhjuseks hea ja kurja wahel. Järeleandmine mõlts ja wastuokja joomaihale on saanud suurimaks kiisatuseks pahas eluviisis. Mitte üksnes haigused ei tule walesti joomisest, waid ka moraalilangus on ebaterwe joomise tagajärg.

Süa reformi mõiks järgmised punktid sisse wõtta:

Walida võimalikult parem toit. Sea walmistamine teeb toidu maitsewaks, terweks ja toitwaks. Walmistamisel tuleb lihtsust filmas pidada, mitte tarwitada pipart ja palju raswa. Peab tarwitama head küpsetatud leiba, mis sisaldab loomulikud toitewäärtused ning on waba ebaterwislikest lisandust, iseäranis soodast.

Soolt kanda toitude küllaldase wahelduse eest, kuid mitte igaks joomaajaks palju toite.

Pikkamööda süüa, et toit saaks hästi peeneks näritud, ja joomise juures mitte juua, et toitu mitte ära loputada.

Süües rõõmus olla, waba muredest, ka mitte liialt tegeleda mõtetega, et kas see toit nüüd mu kõhule hea on.

L a i m e t o i t l u s.

Suuret oja jöögireformis edendab lihast loobumine. Liha pole nimetatud selles toidunimestikus, mis inimesele esialgu anti, waid liha on lubatud toiduks hädajuhumil, kuid paremate võimaluste puhul on liha teisesordi toit, sest lihasjoomine mõib tuua haigusi kui tema wäikese toitewäärtusega arwestatakse, ja eriti nüüd, millal haigete loomade arw kasvab, liha ei pea paika toitude nimestikus.

Liha, wõrreldes terawilja, puuwilja ja taimedega, on kõige wäiksem wäärtus toiduks kui ka ter-

wishoiuks. Wastupidi rahwalikule arwamisele, lihasjoomine ei anna terwiist ega jõudu. Lihasjoomine põhjustab halwa mere, kehakoe, häwitab mõine haigustele wastu panna ning tekitab akuutseid ja kroonilisi haigusi ja walusid. Lihasjoomise võimalikud tagajärjed on wälja-, maha-, neeru-, kopjuhaigused, põletikud jne.

S i i n a t e e j a o a k o h w.

Hiinatee ja oahow tuleb arwata nende ainete hulka, mis mõitlewad meie heaolu wastu. Kui meel ja südametunnistus teewad puhast tööd, siis tunnistatakse hiinatee ja oahow pahaks ja kasutuks asjaks. Nad ei ole toiduks. Nad annawad näiliselt jõudu ja ergutawad närwe ebaloomulikule tegevusele. Sigest seisukohast waadatuna keha jääb hiinatee ja oahowi tarwitamise järele nõrgaks ja nõub uusi erutusi.

Kuigi esialgne mõjuawaldus on näiliselt elustaw, selle tõeliseks tagajärjeks on unetus, seedimiskorratus, südamenõrkus ja närwilisus. Peaaju näib olevat wärskendatud, kuid see on ainult kujutelm, mis esile tulnud erutusest. Hiinatee ja oahow on inimese kehale mürgiks ning nende tarvitamine halvab ja haawab.

Wärisewad käed ja peawalud ning teised hädad tõendawad, et hiinateest ja oahowist peab loobuma. Need ained pole loodud inimese keha jaoks ega inimese keha nende jaoks. Soolimata sellest, et mõnele meeldib neid aineid tarwitada ja on nendega harjunud, ei muutu ometi nende halvad omadused ega keha saa nendele kohaneda, wälja arwatud tundemeel, mis harjub ka morfiiumiga ja teiste terwisewastaliste ainetega.

R i i e t u s r e f o r m.

Wdood mõib tulla ja kaduda, kuid inimese keha nõuded jääwad üheks ja samaks. Sõiatuse ebaterwisliku riieuse pärast on mõnikord tarwilisem kui teiskord, kuid alati on tarwis, et terwishoidlike põhimõtteid filmas peetaks.

Need, kes riieuses moodi ja uhkust wälja mõtlewad, ei ole humitatud otstarbekohasusest. Riieus, kasinus, wiisatus ja mõnus on hea riieuse põhimõtted.

Terwise pärast peab riieus olema lahe, nii et inimene saab wabalt hingata ja wereringwool ei oleks takistatud. Orgaane ei tohi kofku pigistada ega neid tähtsast tööst ära hoida. Ebaõige riieus toob tõsiseid kehawigastusi. Riig lühikestest wõi õhufest riieusest tulewad tõsised haigused. Paljud naistehaigused tuleb panna ebaõige riieuse arwele.

A r s t i r o h u d.

Peab meelega tuletama, et arstirohud ei oma parandamiswõimet, waid ainult keha ise mõib terwise

tagasi anda. Kui keha juba mürgitatud orgaanide pärast kannatab, siis mürgised arstirohud suurendavad koormat veel enam. Võib ju olla, et keha kaheldava koorma ära võidab, aga paljud kirjutavad keha enese teene walesti arstirohu arwele.

Paranemine toimub hoolimata arstirohu takistusest, kuid selle tagajärjel on keha piinatud ja nõrgestatud. Lihtne haigestus, kus keha võiks end ise aidata, muutub tihthilugu arstirohu abil raskemaks. Sel teel saab õrn organism takistatud, keha nõrgestatud ja selle tagajärg on, et enam inimesi jureb arstirohu tarvitamisest kui haigusest.

Kuigi haiguste paranemine ilma arstirohudeta järjest tuntuks muutub ja mitmesuguseid metoode tarvitatakse, siiski peame seda meeles pidama, et ükski ravimivõim ei saa olla õige, mis ei nõua elureformi. Haiguse põhjus tuleb kõrvaldada, ainult siis saab paranemisel tagajärg olla.

Suu terwishoid.

Dr. med. B. H. De Forest.

Müüd, kus võitlus elu eest muutub ikka rassemaks ja aeg tähendab raha, peab juu terwishoiule pöörama rohkem tähelepanu, kuna selleläbi edendatakse terwise alalhoidmist ja takistatakse haiguste tekkimist.

Kogu meie toit allub juus tähtsatele muudatustele, aga ta pakub jamal ajal kahjuks väga ja-gedasti materjali haigusidude tegemusse astumiseks, millest tekitab vastand terwishoiule, mis peaks walitsema juus.

Sagedasti on tõsi, et palawalt jõudnud või üleliigselt würtsitud toidud ärritavad juu limanahka nii, et wiimane kuivab ja kestendab. Need tükkised rakufeste ülemäära tegemuse jaadujena jagunewad toiduga, mis on jäänud hammaste ja mandlite kottjude wahele, ja see ajetseb peaaegu igalpool ja hammastel esineb isegi mingi kattena ja kindlalt püsib hambawaabal.

Kõigi Idamaa rahwaste seas on hindud tuntud oma walgete hammaste poolest. Nende uju-lijeks kohustusel on, hoida hambad puhtad ja sellepärast puhastawad nad neid kaks korda päewas puupulgakejega, mis on wähe laiem hambaorgiist ja lõpul on lõigatud wäikese pintslina. Hambad hõõrutakse selle kergesti tarvitatawa hambaharjaga hoolikalt ja puhastatakse siis põhjalikult mitmekordse puhta weega loputamise läbi. Rasketemata on sellest harjumusest kasu hammaste rikinemise eest hoidmisel.

Meie eurooplased ajendame jeda wäikest pintslit hambaorgi ja juuweega. Hambaoorki ei tarvitata Sakjamaal veel mitte nii palju kui Ameerikas, kuid siiski on ta paljudes majades täiesti harilikuks toaletiesemeks. Ma olen kindlasti weendunud, et hammaste toidujäänustest puhtaks hoidmisel on ojawalt ja hügieenilijelt tarvitatud hambaorgil jellele järgnema juu korduwa loputamijega juur paremus hambaharja ees.

Wähemaks seletujeks: hambaharja tarvitamine hea hambapastaga on hammastele hea jelletõttu, et hambad wabastatakse pealispinnal asuwast katest, aga see ei tungi hammaste wahele, kus harilikult algab toidujäänuste lagunemine. Ei aita ka hambaharja wormist. Selleks otstarbeks peab instrument olema väga õhufene, jekt isegi kirjutis-julg ei suuda alati tungida meie tihedalt üksteise wastas ajumate hammaste wahele. Parim wahend hammaste wahede puhastamijeks on hambaork ja juu korduw loputamine puhta weega või kohaje juuweega.

Isegi juurima hammastehooldamijele juures harjaga, hambaorgiga ja juuweega, on soowitam, eriti elu wiimajel poolel, lasta vähemalt kord aastas hambaarsti eemaldada hambakiwi. Wiimane peab ka jamal ajal wõtma ette hambawahede puhastamijele florettsiidiga ja näitama oma patjiendile, kuidas lagunemise takistamijeks tuleb käia ümber selle wäärtusliku wahendiga. Kümmene korda odawam on lasta hambaarsti jeda näidata, kui maksta hambaarsti arweid walusa rawi eest.

Kes kahtleb hambaorgi, kui juu jõogijäänustest waba hoidmijele wahendi wäärtuses, tehku järgmine katse: harjatagu hambaid põhjalikult, ja loputatagu juu ära, siis kõrwaldatagu hooljalt — igemetele wigate tegemata — orgiga jõogijäänused hammaste wahelt, loputatagu juu uuesti, lastes wesi tungida läbi hammaste wahelt ja kühjendatagu juu siju jelle waatlemijeks klaasi. Seda katset võib korrata mitu korda ja ikkagi leidub klaasis uuesti wäikesti jõogijäänuseid.

Ei waja seletust, et juu hügieeniks peab tõmmatama wälja kõik hambad ja hambajuured, mis toowad rohkem kahju kui kasu. Hambaoorki tarvitamine ja juu loputamine peaks jündima iga jõogi järele ja hambapastat peaks kasutatama hommitul ja õhtul.

„Meie Uja“ tellimise hind:

Aastas, postliga — Kr. 2.—, Poolaastas Kr. 1.10.

Ussit nr. 20 senti.

Tellida võib igast postiasutusest.